MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

№4

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

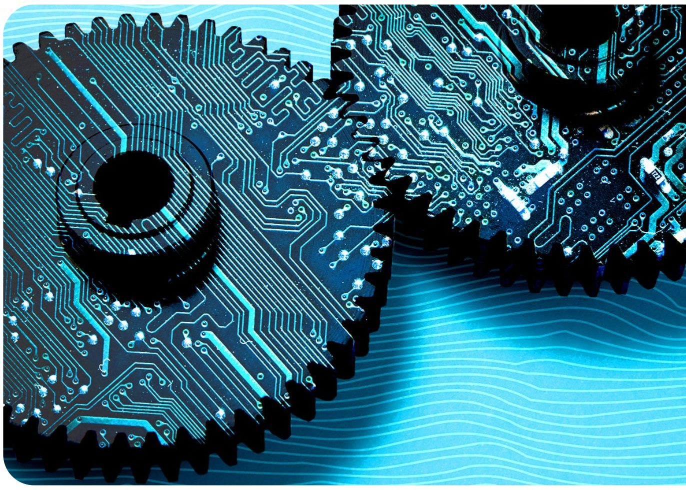

ISSN: 3060-463X

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:
1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

STRATEGIC INTEGRATION OF BUSINESS PLANNING AND FORECASTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES....11
Sharipov K.A., Ismatullayev T.R.

ВКЛАД БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАХАЛЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН: МЕХАНИЗМЫ, ДИНАМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ....21
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна

BUDJET TASHKILOTLARIDA XARAJATLARNI REJALASHTIRISH VA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH....27
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

FERMER XO‘JALIKLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHDA SUBSIDIYA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH....32
Xakimov Zafar Ibragimovich

IQTISODIY O‘SISHGA ERISHISHDA DAVLAT INNOVATSION VA INVESTITSION SIYOSATINING O‘RNI....38
Xaydarova Yorqinoy Asqar qizi

QURILISH SANOATIDA KORXONALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI....44
Igitov Jurabek Kuzibekovich

ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА....50
Абдуллаева Матлуба Нематовна, Акбарова Муфаррах Мухитдиновна

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОМПЛАЕНС-КОНТРОЛЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ....56
Халтурдиев Айтмурат Маратович

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ICHKI BELGILARI....64
Saatova Lolaxon Ergashevna

INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI....71
Pulatov Abdullo

MAJBURIY IJRO ETISH CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA....76
Axmedov Zafarjon Zokirjon

МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ....80
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

KORPORATIV KORXONALARDA KAPITALNI BUDJETLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI....85
Latipova Shaxnoza Maxmudovna

INNOVATSION MENEJMENTDA KOMMUNIKATSIYA VA TASHKILIY MOSLASHUVCHANLIKNING ROLI: O‘ZBEKISTON SHAROITI MISOLIDA....92
Atamatov Abduxalil Salomovich

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING AHAMIYATI VA UNING SALOHIYATINI BELGILOVCHI OMILLAR....97
Qodirov Baxodir Tursunovich, To‘rayev Qaxramon Zokirjonovich

NAMANGAN VILOYATIDA AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK MUHITINI BAHOLASH 103
Raximova Moxigul Isroiljonovna

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISH BILAN BOG‘LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI 107
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi

ANALYSIS OF THE FORMATION OF MARKET DEMAND AND THE ESTABLISHMENT OF EQUILIBRIUM IN A MARKET ECONOMY 112
Kamilova Nargiza

BO‘LAJAK FIZIKA O‘QITUVCHILARINI NANOTEXNOLOGIYA SOHASIDAGI BILIMLARNI TAQDIM ETISHGA VA O‘QITISHGA TAYYORLASH METODIKASI 115
Sottarov Abduvali Umirqulovich

INTEGRATING AI INTO STRATEGIC MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 120
Uktamova Durdona Bakhtiyor qizi, Sultonali Umaraliyevich Mekhmonov

BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA IJTIMOIY HISOBOTLAR VA ULARNING AHAMIYATI 130
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich

SANOAT KLASTERINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI 135
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIGINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 140
Yangiboev Rustam Berdiyarovich

MINTAQA IQTISODIY O‘SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 145
Turopova Nigora Xolmurod qizi

ЭКОЛОГИЯ ТУРИСТА КАК МЕТОД СОЗДАНИЯ КОМФОРТНОЙ И УСТОЙЧИВОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ 149
Наурызбаев Алиакбар Рустамович

BINO VA INSHOOTLARNI BARPO ETISHDA PREFABRIKATSIYALASHGAN HAMDA MODULLI QURILISH TIZIMLARINI AQLLI BOSHQARUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 152
Solijonov Javoxirmirzo Obidjon o‘g‘li

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA AKSIYADORLIK TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 163
Saidaxmedova Aida Mirzayevna

O‘ZBEKISTONDA KO‘CHAT YETISHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 169
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich

O‘ZBEKISTONDA EKSPORTGA YO‘NALTIRILGAN QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI SIFATI VA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI TAHLILI 174
Safarova Muxabbat Radjabovna

TIJORAT BANKLARI DEPOZIT SIYOSATI VA DEPOZIT BAZASI DINAMIKASINING BANK LIKVIDLIGIGA TA’SIRI 178
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYANING BANK TIZIMIGA INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA TRANSFORMATSIYA YO‘NALISHLARI 186
Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li

SAMARQAND VILOYATI SANOATINING HUDUDIY TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 190
Uralov Eliboy Omonovich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

DIVERSIFIKATSIYALASHUV ASOSIDA QURILISH TARMOG‘I RIVOJLANISHINI KO‘P OMILLI BOG‘LANISHLAR ASOSIDA MODELLASHTIRISH 194
Yembergenova Aynur Aydosbaevna

ЩЕБЕНОЧНО-МАСТИЧНЫЙ АСФАЛЬТОБЕТОН В КИТАЕ: СОСТАВ, СВОЙСТВА, ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ 201
Карабаев Абдужаббор Мелиевич, Занг Хайфей

TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA SUBYEKTIV RISKNI SHAKLLANTIRUVCHI KOGNITIV OMILLAR VA ULARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 205
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov

HOMILADOR AYOLLAR UCHUN MAXSUS KIYIMLARNI LOYIHALASHDA ISTE’MOLCHILAR TALABLARINI O‘RGANISH 211
D.Sattarova, U.Vakhidova, D.Madiyarovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DAROMADLARIGA TA’SIR ETUVCHI STATISTIK INDIKATORLAR TIZIMINING METODOLOGIK ASOSLARI VA ULARNING TAHLILIY IMKONIYATLARI 217
Atayev Jaxongir Erkinovich

KICHIK BIZNES INVESTITSION KREDITLARINI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISH 221
M.O.Yuldoshova

HUDUDNING “YASHIL IQTISODIYOT” ASOSIDA RIVOJLANISHINI TADQIQ ETISH: KO‘RSATKICHLAR TIZIMI VA BAHOLASH USULLARI 226
Shomirzayev Abdug‘affor Abdujabbor o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA SUV XO‘JALIGI TIZIMIDAGI QAYTA TIKLANUVCHI HAVZALAR 231
To‘rayev Rasul Nortojiyevich, Seytov Aybek Jumabayevich,
Uteuliyev Niyatbay Uteuliyevich, Haydarova Roziya Davronovna

KORXONALAR IQTISODIY BARQARORLIGINING NAZARIY MODELLARI VA SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH MEXANIZMLARI 236
Iminova Nargizaxon Akramovna

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA SIYOSATI VA QIMMATLI QOG‘OZLAR PORTFELINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI 241
Abduvaliyev Sanjar Abdurahmonovich

PAXTA VA MEVA-SABZAVOT YETISHTIRUVCHI FERMERLARDA TAVAKKALCHILIK XULQ-ATVORINING QIYOSIY TAHLILI: ISTIQBOL NAZARIYASI ASOSIDA 249
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich

ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ 253
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи

QQS TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO INDIKATORLAR ASOSIDA BAHOLASH 259
Eshkarayev Bobir Chariyevich

QISHLOQ XO‘JALIGIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHNING INNOVATSION USULLARI 265
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMINING AMALIY TAHLILLARI 273
Hamroyev Sherzod Axtamovich

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО СПРОСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ УЗБЕКИСТАНА 280
Тен Марина Владимировна

O‘ZBEKISTON SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DASTURLARINING IMPORT O‘RNINI BOSISHDAGI SAMARADORLIGI TAHLILI 287
Sobitova Ra’no Solidjonovna

NEFT-GAZ LOYIHALARIDA DAVLAT VA INVESTOR MANFAATLARINI MUVOFIQLASHTIRISHNING FISKAL-BOJXONA MEXANIZMLARI....290
Mansurov Obid Zaynidinovich

QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH INSTRUMENTLARI....296
Yahyoyev To‘lqin Ismatulla o‘g‘li

QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA’SIRI....300
Jahongir Ruziboyevich Qosimov, Narzullayeva Charos

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELINING SEKTORLAR KESIMIDAGI RISKLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI....306
Norova Nozima Nabiyevna

AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MODELLARI....312
Boboyev L Kadrxuja Djuraxodjayevich

HUDUD EKSPORT SALOHIYATINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA RCA INDEKSIDAN FOYDALANISH....318
Xurramov Ramazon Allayor o‘g‘li

СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ БРЕНДОВ В АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ....325
Бобоев Л Кадрхужа Джураходжаевич

HUDUDLARDA UY-JOY QURILISHI JARAYONINI TASHKIL ETISHNING QONUNIYATLARI VA TAMOYILLARI....331
Usmanov Mirumar Abdulla o‘g‘li

OYNALI FASAD TIZIMLARINI MONTAJ QILISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI....339
Inamov Boxodir Nizamovich, Ozodxo‘jayev G‘aybulla Sherzodxo‘ja o‘g‘li

KLASSIK SHIFRLASH ALGORITMLARINING XUSUSIYATLARINI NEYRON TARMOQ ORQALI O‘RGANISH....344
Davlatov Mirzo-Ulug‘bek Bobir o‘g‘li, Allanov Orif Menglimuratovich, Turdibekov Baxtiyor Baxodir o‘gli

АЛГОРИТМ АДАПТАЦИИ ПАРАМЕТРОВ СИСТЕМ ИДЕНТИФИКАЦИИ ДИНАМИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ....350
Сидиков Исамиддин Хакимович, Алимова Гулчехра Рахимжоновна, Ибрагимов Беговот Шералиевич

ELEKTRON HUKUMATNING BARQAROR RIVOJLANISHI: QOZOG‘ISTON VA O‘ZBEKISTON TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI....355
Umarova Durdona Abdumannabovna

UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH....360
Aminova Naima Umar qizi

RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJI VA UNI TARTIBGA SOLISHDA MUVOZANATLI REGULYATIV SIYOSAT YURITISH....365
Davlatov Ulug‘bek Baxodirovich

HUDUDIY SANOAT ISHLAB CHIQARISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI....370
Avliyaqulov Xudoyberdi

O‘ZBEKISTONDA AHOLINI UY-JOY BILAN TA’MINLASH DASTURLARIDA MAVJUD MUAMMOLAR....374
Xannarov Komiljon Karimovich

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATINING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINI MOTIVATSIYALASHGA OID TEXNOLOGIYALAR....380
Bekmurodov Navruz Ergashevich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

FORECASTING AND PROMISING DIRECTIONS OF INNOVATIVE INDUSTRIAL AND INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE KASHKADARYA REGION 393
Sattorov Shohruh

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПЫТАТЕЛЬНЫХ ЛАБОРАТОРИЙ НА ОСНОВЕ РАСШИРЕННОЙ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОЙ МОДЕЛИ С ВЕСОВЫМИ КОЭФФИЦИЕНТАМИ 400
Загидуллина Карина Рафаиловна

РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В РАЗВИТИИ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА 405
Viktoriya Kan

HUDUDLARDA SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI STATISTIK BAHOLASH 410
Nizomov Maxmud Minovarovich

ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДОЛОГИИ SWOT-АНАЛИЗА ПРИ ФОРМИРОВАНИИ КОРПОРАТИВНОЙ СТРАТЕГИИ 414
Махмудов Суннатжон Абдужаббор ўғли

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI BOSHQARUVI STRATEGIYALARINI SAMARALI TASHKIL ETISH 419
Ubaydullayev Muhammadjon Abdusamad o‘g‘li

TRANSFORMATSION YETAKCHILIK VA XODIMLARNING INNOVATSION XULQ-ATVORI: KORPORATIV TASHKILOTLARDA EMPIRIK TADQIQOT 423
Alimov Bobirjon

EKSPORTBOP QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI QIYMAT ZANJIRIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 432
Toxirov Shodibek Jo‘ra o‘g‘li, G.M.Abdulxayeva

ELEKTRON SAVDODA YASHIRIN IQTISODIY FAOLIYATNI QISQARTIRISHDA MOLIYAVIY NAZORAT MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH 437
Iskandarova Munisa Hasan qizi

MAMLAKAT INNOVATSION FAOLLIGIGA TA’SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLARNING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI 441
Azimov Bobir Fattohevich

O‘ZBEKISTON MAHALLIY BYUDJETLARINING O‘ZIGA XOSLIGI VA UNING DAROMAD MANBALARINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMINING ROLINI OSHIRISH MASALALARI 445
Safarmurodova Marjona To‘raqulovna

DAVLAT OLIY TA’LIM MUASSALARIDA MOLIYAVIY MUSTAQILLIK SHAROITIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA’MINLASH VOSITALARI 450
Adizov Bobir Baxtiyorovich

SIRKULYAR IQTISODIYOT SOHASIDA ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARNI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 457
Narzullayev Elmurod Shuxrat o‘g‘li

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA ETNOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 462
Kunnazarova Orazxan

YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSION FAOLLIK MEXANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 468
Asadova Shaxzoda Zabikhillo qizi

MINTAQA IMIJI VA INVESTITSIYA OQIMLARI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 472
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich

INSON KAPITALI BARQAROR RIVOJLANISH MANBAI SIFATIDA 480
Alimova Oydin Baxtiyorovna

STUDYING THE FACTORS INFLUENCING INNOVATIVE APPROACHES TO REGIONAL EXPORT EFFICIENCY 486
Qurbanov Feruz Baxramovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA XORIJIY INVESTITSIYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARI 491
Xakimov Akbar Anvarovich

XORIJIY DAVLATLARDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB QUVVATLASHNING ILG‘OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO‘LLASH XUSUSIYATLARI 496
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Atabayeva Mexribon Atabayevna

ENHANCING LIQUIDITY MANAGEMENT EFFICIENCY IN JOINT-STOCK COMPANIES USING THE GEOMETRIC BROWNIAN MOTION (GBM) MODEL....503
Kurbonov Xayrilla

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА....508
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна

YOSHLAR BANDLIGI VA JINOYATCHILIK O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIKNI TAHLIL QILISH (O‘ZBEKISTON MISOLIDA)....514
Xusniddinova Gulnoza Ulug‘bek qizi

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ 520
Зарекеев Ажинияз Абатович

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ 527
Некова Фатима Борисовна

DAVLAT INVESTITSIYA SIYOSATINI MODERNIZATSIYA QILISH VA LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH....533
Kenjaev Ikrom Ergashboevich

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSIYALARNING XALQARO AHAMIYATI....536
Siddikov Anvarbek Mamasoliyevich

“SANOAT 5.0 VA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASH IMKONIYATLARI” 540
Lutpidinov Shuxrat Zakirdjanovich

REINVENTING MANAGEMENT SYSTEMS TO DRIVE EFFICIENCY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES....545
Kodirov Bekzod Khomidjonovich

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH SHAKLLARI....549
Primova Dilafruz To‘lqinovna

TO‘QIMACHILIK SANOATINING MILLIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI, O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 556
Shoyimov Adiz Sadredinovich

ISHLAB CHIQARISH KLASTERLARINING HUDUDIY INNOVATSION RIVOJLANISHGA TA’SIRINI BAHOLASH....564
Turaeva Nargiza Rustamovna

SAMARQAND VILOYATIDAGI HUDUDIY OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA RESURS SALOHIYATINI INTEGRATSIYALASHGAN BAHOLASH METODLARI TAHLILI....570
Meliboyev Ibrohim

VIDEO-ANALITIKA ASOSIDA YONG‘IN XAVFSIZLIK TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI 575
Shermuhammad Mo‘minov, Tojimirzayeva Xayrixon Abdushukur qizi

DEVELOPMENT OF «GREEN» AGRICULTURAL SERVICES IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN 580
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich

NAMANGAN VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARINING HUDUDIY IXTISOSLASHUV DARAJASI 586
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li

ELEKTR TA'MINOTIDAGI UZILISHLAR TUFAYLI YUZAGA KELADIGAN BEVOSITA VA BILVOSITA IQTISODIY YO'QOTISHLARNI HISOBLASH METODOLOGIYASI....593
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi

QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGI....598
Matrasulov Baxodir Erbutayevich

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ 3.0: ПЕРЕХОД К ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ НАЛОГОВЫМ СИСТЕМАМ В УЗБЕКИСТАНЕ И СТРАНАХ СНГ....604
Дамир Рустамович Абдулов

KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIGA HUDUDIY SALOHIYAT TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA MAHALLIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINING INTEGRATSIYALASHGAN TAHLILI....609
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich

AVTONOM ROBOTLASHGAN TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISH UCHUN HARAKATNI QAYD ETISH MA'LUMOTLARIGA ASOSLANGAN RAQAMLI EGIZAK PLATFORMASI....614
Fazluddin Xusnuddinov Zuxruddin o'g'li, Jamshid Inoyatxodjayev Shuxratullayevich, Jasurxo'ja Xolxo'jayev Muxtor o'g'li

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNING O'RNI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA....620
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich

IPO O'TKAZISH BOSQICHLARI: XALQARO ILMIY ADABIYOTLAR ASOSIDAGI TAHLIL VA O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR 626
Sabirova Nozima Normat qizi

IPO O‘TKAZISH BOSQICHLARI: XALQARO ILMIY ADABIYOTLAR ASOSIDAGI TAHLIL VA O‘ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR

Sabirova Nozima Normat qizi
Texnologiya menejment va kommunikatsiya instituti dotsenti
ORCID: 0009-0003-9505-5054

Annotatsiya. Ushbu maqolada IPO (birlamchi ommaviy taklif) jarayonining bosqichlari ilmiy adabiyotlar nuqtai nazaridan ko‘rib chiqiladi. Jarayon murakkab, ko‘p bosqichli va institutsional jihatdan tartibga solingan tizim sifatida talqin etiladi. Xalqaro tajribada tayyorgarlik, baholash (narxlash) va joylashtirish bosqichlari asosiy o‘rin tutadi. Chen, Morrison va Wilhelm (2014) bookbuilding usulining ustunligini, Rodriguez va Petroski (2007) due diligence himoyasini, Šimek (2025) esa ixtiyoriy axborot ochiqligining ahamiyatini ta’kidlagan. AQSh qonunchiligidagi huquqiy talablar (15 U.S.C. § 77e) shaffoflik va investorlar himoyasini ta’minlaydi. Maqolada xalqaro tajriba asosida bosqichlar umumlashtirilgan hamda O‘zbekiston amaliyotida institutsional infratuzilmani takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: IPO bosqichlari, bookbuilding, auksion usuli, due diligence, axborot ochiqligi, prospekt, investorlar ishonchi, kapital bozori, O‘zbekiston.

Abstract. This article reviews the stages of the IPO (Initial Public Offering) process from the perspective of scientific literature. The process is interpreted as a complex, multi-stage, and institutionally regulated system. In international practice, the stages of preparation, valuation (pricing), and placement play a key role. Chen, Morrison, and Wilhelm (2014) emphasized the superiority of the bookbuilding method; Rodriguez and Petroski (2007) highlighted the protective role of due diligence; and Šimek (2025) emphasized the importance of voluntary information disclosure. Legal requirements in U.S. law (15 U.S.C. § 77e) ensure transparency and investor protection. The article summarizes these stages based on international experience and provides recommendations for improving institutional infrastructure in the practice of Uzbekistan.

Keywords: IPO stages, bookbuilding, auction method, due diligence, information disclosure, prospectus, investor confidence, capital market, Uzbekistan.

Аннотация. В данной статье рассматриваются этапы процесса IPO (первичного публичного размещения акций) с точки зрения научной литературы. Процесс интерпретируется как сложная, многоэтапная и институционально регулируемая система. В международной практике ключевую роль играют этапы подготовки, оценки (ценообразования) и размещения. Чен, Моррисон и Вильгельм (2014) подчеркнули превосходство метода формирования книги заявок; Родригес и Петроски (2007) — важность комплексной проверки; Шимек (2025) — значимость добровольной открытости информации. Правовые требования законодательства США (15 U.S.C. § 77e) обеспечивают прозрачность и защиту инвесторов. В статье обобщаются этапы на основе международного опыта, а также даются рекомендации по совершенствованию институциональной инфраструктуры в практике Узбекистана.

Ключевые слова: этапы IPO, формирование книги заявок, аукционный метод, комплексная проверка, открытость информации, проспект эмиссии, доверие инвесторов, рынок капитала, Узбекистан.

KIRISH

Rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o‘sish va yangi loyihalarni amalga oshirish uchun moliyaviy resurslarga katta ehtiyoj mavjud. Ushbu ehtiyojlarni qondirishda kapital bozori va undan jalb qilinadigan investitsiyalar muhim o‘rin tutadi. Rivojlangan mamlakatlarda ham kapital bozori yangi loyihalarni moliyalashtirish, aholi bandligini ta’minlash va turmush darajasini yaxshilashda o‘z ahamiyatini doimiy ravishda oshirib bormoqda [1].

Aksiyalarni ommaviy joylashtirish (IPO va SPO) xalqaro kapital bozorining rivojlanishida asosiy operatsiyalardan biri bo‘lib, kompaniyalarga katta miqdordagi mablag‘ jalb qilish, “nou-xau”larni joriy etish va biznesni kengaytirish imkonini beradi. Natijada bandlik oshadi, infratuzilma rivojlanadi va ijtimoiy muammolar qisman hal etiladi. Ommaviy joylashtirishdan keyin aksiyalar kursining o‘sishi investorlar uchun ham foydali bo‘ladi. Shu sababli kapital bozorini rivojlantirishda aksiyalarni ommaviy joylashtirish amaliyotlarini o‘rganish va tadqiq etish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

IPO o‘tkazish jarayoni zamonaviy kapital bozorining eng murakkab va muhim mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda u ko‘p bosqichli, institutsional jihatdan tartibga solingan va yuqori darajada shaffoflikni talab qiladigan tizim sifatida baholanadi. Har bir bosqichda axborot ochiqligi, investorlar ishonchi va bozor mexanizmlari hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ushbu maqolada xalqaro ilmiy tadqiqotlar asosida IPO bosqichlari tahlil etiladi, huquqiy va institutsional jihatlar ko‘rib chiqiladi hamda rivojlanayotgan bozorlar, xususan, O‘zbekiston uchun amaliy xulosalar chiqariladi [2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy adabiyotlarda IPO jarayoni odatda tayyorgarlik, baholash va joylashtirish bosqichlariga bo‘linadi. Chen, Morrison va Wilhelm (2014) o‘z tadqiqotida bookbuilding va auksion usullarini chuqur tahlil qilib, zamonaviy amaliyotda bookbuilding usulining ustunligini asoslab bergan. Ularning fikricha, bu usul investorlar talabini aniq aniqlash va narxni optimal shakllantirish imkonini beradi, natijada IPO muvaffaqiyati oshadi. Shu bilan birga, mualliflar IPO mexanizmlarining kelajakda yanada shaffof va raqamlashtirilgan modellarga o‘tishini bashorat qilgan [3].

Rodriguez va Petroski (2007) AQSh tajribasini o‘rganib, Section 11 doirasida direktorlar uchun due diligence himoyasining muhimligini ko‘rsatgan. IPO prospektida berilgan ma’lumotlarning to‘g‘riligi va to‘liqligi uchun rahbariyat mas’ul bo‘lib, chuqur tekshiruv (due diligence) majburiy hisoblanadi. Bu jarayon IPOning institutsional ishonchliligini ta’minlovchi asosiy omil sifatida qaraladi.

Kapital bozorini rivojlantirishda aksiyalarni ommaviy joylashtirishning ahamiyati bo‘yicha ko‘plab tadqiqotchilar o‘z fikrlarini bildirgan. Jiahui Li va Rui Li ta’kidlashicha, IPOda aksiyalar narxining dastlabki pastligi (underpricing) va keyingi davrda narxning tez ko‘tarilishi ko‘pgina bozorlarda kuzatiladi [4].

James C. Brau va Stanley E. Fawcett ommaviy joylashtirish motivlari, IPO vaqtini tanlash, anderrayterni tanlash, underpricing va signalizatsiya masalalarini chuqur o‘rgangan. Ularning tadqiqotiga ko‘ra, IPOning asosiy maqsadi — sotib olishlar (acquisitions) uchun “valyuta” yaratishdir.

S. Elmirzayev va B. Boyevlar IPO qiymatini belgilovchi xarajatlarni (yuridik va moliyaviy due diligence, auditorlik, anderrayter mukofoti va boshqalar) tahlil qilib, eng katta xarajat moliyaviy holatni tekshirishga to‘g‘ri kelishini qayd etgan. Q. Chinqulov esa aksiyadorlik moliyalashtirish mexanizmlarini, xususan, IPO orqali yirik investitsiyalarni jalb qilish bilan birga davlat ulushini kamaytirish masalalarini ko‘rib chiqqan [5].

Boshqa tadqiqotchilar ochiq obuna orqali katta kapital jalb qilish imkoniyatini ta’kidlab, shu bilan birga strategik investorlarning kelishi kompaniya moliyaviy xavfsizligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkinligini ham qayd etgan. Ushbu adabiyotlar asosida aksiyalarni ommaviy joylashtirish kompaniyalarga kapital jalb qilish, fond bozoridagi imijini mustahkamlash va investorlarni jalb etishda muhim vosita ekanligi aniq bo‘ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda jahon tajribasining o‘ziga xos xususiyatlarini o‘rganish uchun tizimli tahlil, sintez, ilmiy abstraksiya va qiyoslash metodlari qo‘llanilgan. Xalqaro statistik ma’lumotlar va amaliy misollar asosida tahlillar o‘tkazilgan [6].

Shuningdek, tadqiqot jarayonida IPO bosqichlarini chuqur o‘rganish maqsadida induktiv va deduktiv yondashuvlardan foydalanildi. Induktiv yondashuv orqali alohida mamlakatlar tajribasi umumlashtirilib, umumiy xulosalar shakllantirildi, deduktiv yondashuv yordamida esa mavjud nazariy qarashlar amaliy misollar asosida tekshirildi.

Tadqiqotda komparativ (taqqoslash) tahlil usuli orqali rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar IPO amaliyoti o‘zaro solishtirildi. Xususan, AQSh va boshqa yetakchi kapital bozorlari tajribasi O‘zbekiston sharoiti bilan qiyosiy tahlil qilindi.

Bundan tashqari, statistik tahlil elementlari qo‘llanilib, IPO bozorining tarmoq kesimidagi rivojlanish dinamikasi (texnologiya, sog‘liqni saqlash, sanoat va boshqa sohalar bo‘yicha) o‘rganildi.

Tadqiqotning axborot bazasini xalqaro ilmiy maqolalar, moliyaviy hisobotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda ochiq statistik manbalar tashkil etadi. Olingan natijalar asosida IPO jarayonining institutsional va iqtisodiy xususiyatlari umumlashtirilib, O‘zbekiston amaliyoti uchun ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

IPOning huquqiy asoslari AQSh qonunchiligida aniq belgilangan. Xususan, 15 U.S.C. § 77e moddasi qimmatli qog'ozlarni ommaviy taklif qilishda ro'yxatdan o'tkazish, ma'lumotlarni oshkor etish va investorlarni himoya qilish bo'yicha qat'iy talablarni o'rnatadi. Ushbu norma IPO jarayonining shaffofligi va huquqiy ishonchliligini ta'minlaydi.

IPO o'tkazish bosqichlari. Xalqaro tajriba va ilmiy yondashuvlar asosida IPO jarayonini quyidagi asosiy bosqichlarga bo'lish mumkin:

1. Dastlabki tayyorgarlik bosqichi. Kompaniya restrukturizatsiyasi, moliyaviy audit, huquqiy tekshiruv (due diligence) va ichki jarayonlarni IPO talablariga moslashtirish amalga oshiriladi. Bu bosqichda anderrayter (investitsiya banki) tanlanadi va kompaniya ochiq aksiyadorlik jamiyati sifatida tayyorlanadi.
2. Baholash va narxlash bosqichi. Aksiyalar qiymati baholanadi. Bookbuilding usuli investorlardan buyurtmalar yig'ish orqali talabni aniqlaydi va narxni shakllantiradi. Auksion usuli kamroq qo'llaniladi, ammo ba'zi bozorlarda alternativ sifatida ko'riladi. Prospekt tayyorlanadi va ixtiyoriy ochiqlik darajasi investorlar ishonchini belgilaydi.
3. Joylashtirish va savdoga chiqarish bosqichi. Aksiyalar ommaviy taklif etiladi, marketing (roadshow) o'tkaziladi va savdo birjada boshlanadi. Stabilizatsiya choralari qo'llaniladi.

Ushbu bosqichlarning muvaffaqiyati axborot shaffofligi, professional maslahatchilar (anderrayterlar, auditorlar, huquqshunoslar) va bozor mexanizmlariga bog'liq.

Kompaniya IPOga tayyorligini baholashda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratiladi: rentabellik va o'sish istiqbollari, strategik aniqlik, boshqaruv jamoasining qobiliyati, intellektual mulk mustahkamligi, raqobatbardoshlik va umumiy bozor holati.

2021-yilda global IPO bozorida texnologiya sohasi yetakchilik qilgan (son bo'yicha ~25–26%, hajm bo'yicha ~32%). Sog'liqni saqlash va sanoat sohalari ham yuqori ko'rsatkichlarni qayd etgan. Eng past natijalar telekommunikatsiya va shou-biznes sohalarida kuzatilgan. AQShda IPO soni moliyaviy inqiroz (2008) va keyingi yillarda sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirgan, 2021-yilda esa rekord darajaga chiqqan.

Tahlil va O'zbekiston amaliyoti. Xalqaro tajribada IPO bosqichlari aniq institutsional tartibga solingan bo'lsa, O'zbekiston amaliyotida kapital bozori hali rivojlanish bosqichida. "Xalqchil IPO" dasturi doirasida amalga oshirilayotgan tadbirlar ijobiy, ammo institutsional infratuzilmani takomillashtirish, axborot ochiqligini oshirish va huquqiy bazani kuchaytirish dolzarb masalalar bo'lib qolmoqda. Mahalliy kompaniyalar uchun due diligence va prospekt tayyorlash standartlarini xalqaro talablarga yaqinlashtirish, raqamli platformalarni joriy etish va moliyaviy savodxonlikni oshirish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

IPO jarayoni nafaqat moliyaviy instrument, balki murakkab institutsional tizimdir. Ilmiy adabiyotlar (Chen et al., 2014; Rodriguez va Petroski, 2007; Šimek, 2025) shuni ko'rsatadiki, bookbuilding usuli, chuqur due diligence va yuqori darajadagi axborot ochiqligi muvaffaqiyatning asosiy omillari hisoblanadi. Huquqiy mexanizmlar (jumladan, 15 U.S.C. § 77e) investorlar himoyasi va bozor ishonchini ta'minlaydi. Kapital bozorini rivojlantirishda aksiyalarni ommaviy joylashtirish amaliyotlarining xalqaro tajribasi shuni ko'rsatadiki:

IPO va SPO orqali kompaniyalar katta kapital jalb qilib, biznesni kengaytirishi, yangi loyihalarni amalga oshirishi va fond bozoridagi imijini mustahkamlashi mumkin.

Jarayon bosqichlarini to'g'ri tashkil etish, narxlash usulini (bookbuilding yoki auksion) puxta tanlash va xarajatlarni nazorat qilish muvaffaqiyat kalitidir.

Davlat ishtirokidagi korxonalarni xususiylashtirishda ommaviy joylashtirish samarali vosita bo'lib, O'zbekiston amaliyotida ham ijobiy natijalar berishi mumkin.

Mahalliy anderrayterlik institutlarini (banklar, investitsiya fondlari) rivojlantirish kapital bozorining umumiy samaradorligini oshiradi.

O'zbekistonda ushbu amaliyotni yanada takomillashtirish moliyaviy savodxonlikni oshirish, raqamli platformalarni joriy etish va institutsional investorlarni faollashtirish orqali kapital bozorini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kelgusida mintaqaviy solishtirma tadqiqotlar va investorlar xatti-harakatlarini chuqurroq o'rganish tavsiya etiladi. O'zbekiston uchun xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirish kapital bozorini rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni tezlashtirishning muhim yo'li hisoblanadi. Kelgusida raqamlashtirish va institutsional islohotlar IPO samaradorligini yanada oshirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Chen, Z., Morrison, A., & Wilhelm, W. J. (2014). Another Look at Bookbuilding, Auctions, and the Future of the IPO Process. Journal of Applied Corporate Finance.

2. Rodriguez, T., & Petroski, K. (2007). The Section 11 Due Diligence Defense for Director Defendants. Securities Litigation Journal.
3. Davletov, M. (2021). Oltin tangalar va quyma sotib olishda zamonaviy trendlar. Bank ishi hamda moliya, 2(1), 64–70.
4. Ikromova, D. (2019). Oltin investitsiyalari: jahon va O‘zbekiston tajribasi. Iqtisod va hayot, 6(4), 45–53.
5. Jo‘rayev, N. (2022). Oltin aktivlari orqali aholi jamg‘armalarini muhofaza qilish usullari. Moliyaviy taraqqiyot, 1(2), 87–94.
6. Karimov, X. (2017). Aholi uchun investitsiya imkoniyatlarini kengaytirishda oltin mahsulotlarining o‘rni. O‘zbekiston Respublikasining Bank va moliya jurnali, 5(6), 38–44.

muhandislik & iqtisodiyot
ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir Alibekov
Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07
https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal
t.me/yait_2100